

**ПРО КУЛЬТУРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ
ІЗ ЗАРУБІЖНИМИ КРАЇНАМИ
у вересні 2021 року**

*(оглядова довідка за матеріалами
преси, інтернету та неопублікованими документами)*

В Україні

17 вересня міністр культури та інформаційної політики України О. Ткаченко провів у Києві зустріч із першим заступником міністра культури Азербайджану Ельнуром Алієвим та Надзвичайним і Повноважним Послом Азербайджанської Республіки в Україні Ельмірою Ахундовою. Сторони обговорили співпрацю у сфері збереження культурної спадщини, зокрема в межах діяльності ЮНЕСКО та Ради Європи, а також посилення україно-азербайджанського співробітництва у сфері кінематографії: розглянули можливість використання кеш-рібейтів і проведення тижнів кіно України в Азербайджані та Азербайджану в Україні. Крім того, українська сторона виявила готовність поділитися своїми напрацюваннями щодо актуальних для Азербайджану питань трансформації бібліотек і застарілих закладів культури у центри культурних послуг.

До 100-х роковин голодомору 1921–1923 років та 75-х роковин масового штучного голоду 1946–1947 років 7 вересня у столиці відбувся Міжнародний форум «Масові штучні голоди: пам'ятаємо, вшановуємо». Організаторами події, зокрема, виступили Верховна Рада України, Міністерство культури та інформаційної політики України, Український інститут національної пам'яті, Національний музей Голодомору-геноциду, Світовий Конгрес Українців, Фундація Голодомору-геноциду українців (США) і Міжнародний конгрес криміналістів. У форумі взяли участь високі посадові особи держави, понад 300 науковців, дослідників, громадських діячів, а також представники міжнародних організацій з Канади, Литви, Німеччини, Польщі, Сполучених Штатів Америки, Хорватії та інших країн. Серед них – президент Світового Конгресу Українців Павло Грод (Канада) та президент Фундації Голодомору-геноциду українців Микола Кочерга (США). За підсумками заходу підготовлено резолюцію з пропозиціями

учасників зібрання. У ній зокрема вказано, що за результатами комплексних судових експертиз втрати української нації від Голодомору-геноциду 1932–1933 рр. і масових штучних голодів 1921–1923 рр. та 1946–1947 рр. склали 15 мільйонів 500 тисяч людей. Форум проведено з метою вшанування пам'яті замордованих українців; актуалізації обговорення в українському суспільстві та міжнародній спільноті теми Голодомору-геноциду 1932–1933 рр. і масових штучних голодів 1921–1923 рр. та 1946–1947 рр.; об'єднання суспільства задля поширення правди про злочини, вчинені комуністичним тоталітарним режимом.

15 вересня у Миколаєві за участі Надзвичайного і Повноважного Посла Литви в Україні Вальдемара Сарапінаса урочисто відкрито Почесне консульство Литовської Республіки. Його очолив Сергій Сипко. Серед покладених на дипустанову завдань – сприяння розвитку культурних зв'язків між державами.

23–26 вересня у м. Яремче Івано-Франківської області проходили XIV Українсько-польські зустрічі «Вільні з вільними, рівні з рівними», присвячені 30-річчю відновлення незалежності України та визнання Республікою Польща Української держави. Учасниками заходу, зокрема, стали: уповноважений Уряду Республіки Польща з питань полонії і поляків за кордоном Ян Джеджічак (онлайн), Надзвичайний та Повноважний Посол Польщі в Україні Бартош Ціхоцький, Генеральний консул РП у Львові Еліза Дзвонкевич, Генеральний консул України в Кракові В'ячеслав Войнаровський, радник Офісу Президента України О. Рафальський, директор Польського Інституту в Києві Роберт Чижевський та інші. Представники України та Польщі серед іншого обговорили різноманітні аспекти двосторонніх взаємин в культурно-гуманітарній сфері. Учасники відвідали Міжнародний науковий центр «Обсерваторія» на горі Піп Іван, а також були ознайомлені із актуальним станом реалізації проєкту будівництва Міжнародного центру зустрічей молоді України і Польщі в Микуличині (Надвірнянський район Івано-Франківської обл.).

З ініціативи Польського Інституту у Києві та низки громадських організацій 7 вересня у столиці вперше проведено історико-меморіальний захід «Хотинська хода», присвячений 400-й річниці спільної перемоги Речі Посполитої та козацької України на чолі з гетьманом П. Сагайдачним у Хотинській війні над османами. Захід включав костюмовану пішо-кінну ходу Андріївським узвозом, святкову програму біля пам'ятника Петру Сагайдачному на Контрактовій площі та відкриття виставки раритетів козацької доби з колекції Музею Шереметьєвих у Музеї Магдебурзького права на Поштовій площі.

3 вересня у Старобільську (Луганська обл.) за участі Генерального консула Республіки Польща у місті Харків Пьотра Стаханьчика відкрито виставку «Катинський злочин 1940: знищення польських еліт», присвячену загиблим польським офіцерам та інтелігенції у Другій світовій війні. Захід організовано Старобільським районним товариством любителів польської мови та культури «Міст надії».

За кордоном

З 31 серпня по 5 вересня тривав робочий візит президента України В. Зеленського до Сполучених Штатів Америки. Під час перебування у Вашингтоні президентське подружжя, зокрема, відвідало Меморіал жертвам Голодомору 1932–1933 років і Меморіальний музей Голокосту. До фондів останнього з України було передано оцифровані копії 43-х листів на ідиші з колекції «Непрочитані листи 1941 року». Також В. та О. Зеленські презентували україномовний аудіогід у музеї-садибі першого президента США Джорджа Вашингтона «Маунт Вернон». А з ініціативи першої леді України підписано меморандум про роботу над двома україномовними аудіогідами з музейним комплексом «Музей образотворчого мистецтва Сан-Франциско». Згідно з домовленістю вже до кінця року в залах Музею де Янга та Музею Почесного легіону, що входять до складу комплексу, можна буде прослухати екскурсії українською мовою. На завершення візиту глава держави взяв участь у відкритті Українського дому у Вашингтоні, реалізованого завдяки Надзвичайному і Повноважному Послу України у США О. Маркаровій. Того ж місяця з 20 по 22 вересня В. Зеленський здійснив ще один робочий візит до США для участі у 76-й сесії Генеральної асамблеї Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку. Під час поїздки президент України, зокрема, зустрівся з представниками місцевої української громади та вручив державні нагороди. Тож бізнесмена та філантропа Івана Гинянського нагороджено орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня за вагомий особистий внесок у зміцнення міжнародного авторитету Української держави, популяризацію її історичної спадщини та сучасних надбань, активну участь у житті закордонної української громади; національного керівника неурядової організації *Ukrainian American Veterans* Ігоря Рудка – орденом «За заслуги» III ступеня; президентку благодійного фонду *Revived Soldiers Ukraine* Ірину Ващук та президентку Злученого українсько-американського допомогового комітету Ларису Кий – орденами княгині Ольги III ступеня; а бандуристові, композитору та диригенту Юліану Китаєстому присвоєно почесне звання «Заслужений артист України».

10 серпня оприлюднено доповідь ЮНЕСКО про спостереження за ситуацією в Автономній Республіці Крим для 212-ї сесії Виконавчої ради організації. У документі зазначається, що ситуація з правами людини в окупованому Росією Криму та місті Севастополі продовжує погіршуватися, а об'єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та інші культурні пам'ятки зазнають варварського поведіння і розграбування з боку окупаційної влади. Зокрема Росія привласнила українські культурні цінності на півострові, включаючи 4095 пам'яток національного та місцевого значення, які перебувають під охороною держави. Також РФ незаконно вивозить артефакти з окупованого Криму, які потім експонує зі «своїми власними кураторськими наративами», проводить несанкціоновані археологічні розкопки, стирає сліди культурної присутності кримських татар на півострові, а їхню релігію перетворює на зброю проти них самих. Інформацію

надано національною комісією України у справах ЮНЕСКО та Постійним представництвом України при ЮНЕСКО на прохання генерального директора ЮНЕСКО Одрі Азуле. Огляд ситуації в Криму подано з січня 2020 року до кінця липня 2021 року.

А 2 вересня було оприлюднено п'яту доповідь генерального секретаря ООН Антоніу Гутерріша про порушення прав людини в Криму, в якій дається огляд ситуації на тимчасово окупованому РФ півострові з січня 2020 року до кінця липня 2021 року. В документі наводиться широкий спектр порушень прав людини і міжнародного гуманітарного права. Зокрема йдеться про переслідування за релігійною ознакою та порушення мовних прав українців та кримських татар.

З 7 вересня по 30 жовтня у приміщенні Національної бібліотеки Чеської Республіки «Клементинум» діяла документальна виставка до 100-річчя заснування Українського вільного університету у Відні та 100-річчя перенесення УВУ до Праги. Її підготував колектив дослідників з наукової групи *Collegium Europaeum*, що діє при Карловому університеті та Академії наук Чехії. Проєкт висвітлює празький період УВУ, який припадає на 1921–1945 роки. У відкритті виставки взяли участь директор Слов'янської бібліотеки в Празі Лукаш Бабка, головний автор експозиції Петр Главачек та Надзвичайний і Повноважний Посол України в Чехії Є. Перебийніс. Спеціальним запрошеним гостем події стала ректорка Українського вільного університету Марія Пришляк.

9 вересня Центр Голокосту та Геноциду в Йоганнесбурзі (*The Johannesburg Holocaust & Genocide Centre – JHGC*, Південно-Африканська Республіка) спільно з Посольством України в ПАР презентував виставку, присвячену вшануванню 80-річчя трагедії Бабиного Яру. На урочистому відкритті були присутні Надзвичайний та Повноважний Посол України в ПАР Л. Абравітова й засновниця та директорка *JHGC* Талі Нейтс.

До Дня 30-ї річниці Незалежності України

За кордоном

7 вересня в лондонському театрі *Sadler's Wells* відбувся вечір українського балету *Ukrainian Ballet Gala*, присвячений 30-й річниці незалежності України. Це вперше традиції та інновації сучасної української балетної школи було представлено на сцені Великої Британії. У заході взяли участь солісти балету Національної опери України, знані українські танцівники, які прославилися роботою за кордоном, – О. Шайтанова, Х. Шевченко, Д. Черевичко, Н. де Фробервіль – і британські зірки з Англійського національного балету та Королівського балету. Режисеркою та продюсеркою заходу виступила О. Данилюк у співпраці з І. Путровим.

16–17 вересня у німецькій столиці відбулися Дні України в Берліні та Бранденбурзі, присвячені 30-річчю відновлення незалежності України та 70-річчю Інституту східноєвропейських досліджень при Вільному університеті Бе-

рліна. Захід організовано Вільним університетом Берліна у співпраці з Німецько-українським академічним товариством та за підтримки Німецької академічної служби обмінів (*DAAD*). Під час форуму було представлено український освітньо-митецький проєкт «Наукова виставка «Наука – це вона», що розповідає про внесок українського жіноцтва у розвиток світової науки, та виставку «50 винаходів, які Україна подарувала світу», підготовлену Посольством України у ФРН для Німецько-українського академічного товариства.

17 вересня у Кракові відкрилася масштабна виставка «Ukraina. Wzajemne spojrzenia/Україна. Інші погляди на взаємини», організована Національним художнім музеєм України спільно з Міжнародним центром культури в Кракові (Польща). Партнерами проєкту виступили: Національний заповідник «Києво-Печерська лавра», Національний музей «Київська картинна галерея», Музей театрального, музичного та кіномистецтва України, Національний музей Кракова, Національний музей Варшави, Галерея «Арсенал» у Білостоці тощо. Проєкт дає унікальну можливість представити твори провідних українських художників у зіставленні з польськими митцями, а також замислитись над питаннями сусідства обох країн, взаємних стереотипів і міфів, двостороннього діалогу та бачення спільного майбутнього. На вернісажі представлено 60 творів XVIII–XXI ст. Це роботи Т. Шевченка, І. Рєпіна, Ю. Брандта, Г. Нарбута, В. Пальмова, Л. Крамаренка, О. Тістола, Р. Мініна та ін. Виставка доповнила цикл подій, присвячених 30-річчю відновлення незалежності України. Експозицію можна оглянути до 16 січня 2022 року.

До 30-ї річниці відновлення незалежності нашої держави 1 вересня в Будапешті за організації Товариства «Нова хвиля» відбувся культурно-мистецький захід «Таємнича Україна». Він запропонував концерт львівського вокального гурту «Ladies' TRIO» та фотовиставку угорського етномузиканта-фольклориста Міклоша Бота, матеріали якої були відзняті у віддалених українських селах, де автор збирав народні пісні та твори образотворчого мистецтва. Власне, пан Міклош також презентував результати своєї роботи, завдяки якій було задокументовано понад 5 тисяч українських народних пісень у 150 містах України. Крім того, з 30 серпня по 23 вересня у Сегеді проходив Місяць української культури, який провели Самоврядування українців м. Сегед, Посольство України в Угорщині, Культурне товариство українців області Чонград-Чонад та Почесний генеральний консул України у м. Сегед. Складовими події стали: концерт українських виконавців; виставка петриківського розпису художниць Г. Назаренко і О. Ярмолюк; фотовиставка народних костюмів різних регіонів України; виставка вишивки з колекції Культурного товариства українців області Чонград-Чонад; презентація книг українських авторів на майданчику 92-го книжкового ярмарку в Сегеді.

25 вересня у рамках відзначення 30-річчя незалежності нашої держави в Таллінні, у приміщенні Державної естонської філармонії, відбувся великий гала-концерт за участі провідних хореографічних та вокальних колективів і вико-

навців української громади Естонії. Організатором заходу виступило Посольство України в Естонській Республіці.

З нагоди 30-ї річниці незалежності України 29 вересня Надзвичайний і Повноважний Посол України в Литві В. Яценківський вручив талановитій молоді української громади Вільнюса подяки за особистий внесок у збереження та продовження українських традицій і звичаїв, промоцію національної культури, а також дипломи та грамоти за призові місця, здобуті у Міжнародному фестивалі декоративно-ужиткового мистецтва «Великоднє сяйво».

За сприяння Посольства України в Японії 1–13 вересня в Національному артцентрі в Токіо у рамках 105-ї експозиції Японської асоціації митців «НІКА» діяла виставка петриківського розпису, приурочена до 30-річчя незалежності України. У ній представлено понад 60 робіт провідних українських майстрів, зокрема Г. Назаренко, О. Опарія та О. Ярмолук. Також відвідувачі заходу мали нагоду ознайомитися з українським традиційним вбранням завдяки світлинам А. Сенік.

19 вересня Товариство українців у Фінляндії організувало у Гельсінкі святковий захід з нагоди 30-ї річниці незалежності України. Програма включала показ вистави «Хай в серці кожної людини живе любов до України» у виконанні акторів Українського театру у Фінляндії, виступи хорів «Переспів» і *Vertep*, показ традиційного українського вбрання, Пластовий благодійний ярмарок, вікторини та караоке українських пісень. Під час урочистостей було вручено подяки Надзвичайного і Повноважного Посла України у Фінляндській Республіці О. Дібрової переможцям І Всефінляндського конкурсу читців української поезії «Хвилі чисті», присвяченого 30-й річниці незалежності України, а також акторам Українського театру у Фінляндії за яскраве втілення ролей у виставі «Зона» за п'єсою П. Ар'є «На початку і наприкінці часів».

У рамках проєкту «30 подій у Хорватії до 30-річчя незалежності України» українська громада представила 12 вересня у Вуковарі твори народного пісенно-хореографічного мистецтва. Учасниками програми стали українські культурно-просвітні товариства із Вуковара, Славонського Броду та Каніжі.

З нагоди святкування 12 вересня в Азербайджані відбувся Перший український пікнік для української громади цієї країни та друзів України. У рамках заходу було відзначено Почесного консула України у місті Шемахи Мехралі Гасимова за особистий внесок у зміцнення українсько-азербайджанської дружби. Відзнаки також отримали представники місцевої діаспори за популяризацію української мови, культури та традицій. Серед них – голова Української громади ім. І. Франка в м. Сумгаїт Таміла Мусаєва, викладачка української мови в Бакинському слов'янському університеті Леся Керімова-Шевченко, заслужена артистка України Римма Шаповалова та ін. Також під час заходу було підбито підсумки кулінарного конкурсу *Ukrainian Food Week*, організованого групою *Azeri Home Chef* за підтримки Посольства України в Азербайджані.

Вшанування пам'яті

До 100-річчя з дня народження відомого письменника-фантаста Станіслава Лема 12 вересня у Львові відкрили меморіальну дошку на будинку, де мешкав митець і його родина. Крім того, у містах Львів і Катовіце (Польща) у рамках проекту «Нам не потрібні інші світи. Нам потрібні дзеркала» було створено два взаємодоповнюючі мурали. Авторами стінописів стали художники В. і С. Грехи (Україна) та Мегі й Міхал Копанішини (Польща). Проєкт втілено офісами «Катовіце – місто музики ЮНЕСКО» і «Львів – місто літератури ЮНЕСКО» спільно з товариством «ЛемСтейшн».

Інформаційна безпека

В Україні

23 вересня Міжнародний центр оборони та безпеки (*ICDS*, Таллінн) презентував у Києві дослідження «Стійка Україна – Крихка мозаїка? Суспільство, медіа, безпека і перспективи», реалізоване в межах програми «Стійка Україна» у співпраці з Центром стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки (створене при Міністерстві культури та інформаційної політики України). Експерти з Естонії та України представили прогалини в інформаційній, комунікативній та цифровій безпеці жителів півдня та сходу України, виявлені за результатами дослідження. Під час презентації фахівці також розповіли про сприйняття безпекових загроз мешканцями півдня та сходу й надали практичні рекомендації щодо посилення стійкості на місцевому, регіональному та національному рівнях. У заході серед інших також узяв участь Надзвичайний і Повноважний Посол Естонської Республіки в Україні Каімо Кууск.

Креативні індустрії

В Україні

23–24 вересня у Києві в змішаному форматі пройшов V Міжнародний форум «Креативна Україна», організований Міністерством культури та інформаційної політики України за підтримки програм «Конкурентоспроможна економіка України» і «Трансформація комунікацій» від Агентства США з міжнародного розвитку (*USAID*). Цьогорічна тема події – «Креативні індустрії: перенаснащення». Під час форуму відбулася презентація Стратегії розвитку креативних індустрій в Україні, а також виступи, панельні дискусії та секторальні модулі з 10 креативних секторів, зокрема з кіно, моди, концертної та музичної індустрії, книговидання, дизайну, народних художніх промислів. Серед спікерів заходу – заступник голови Представництва ЄС в Україні Ремі Дюфло; експертка Єврокомісії з креативних індустрій Сільвія Аман; міністр культури та туризму Туреччини Мехмет Нурі Ерсой; директор програми *USAID* «Конкурентоспроможна економіка України» Девід Андерсон і представниця програми *USAID* «Трансформація комунікацій» Віра Костенко-Кузнецова; директор Італійського інституту культури в Україні, президент мережі Національних інсти-

тутів культури Європейського Союзу в Україні (*EUNIC*) Едоардо Крісафуллі; режисер і сценарист, викладач Стенфордської вищої школи бізнесу Біл Гутентаг (США); продюсер Жан-Шарль Леві (Франція); директор консалтингової агенції у сфері креативних індустрій *Tom Fleming Creative Consultancy* Том Флемінг (Велика Британія) та інші.

5 вересня підбито підсумки міжнародного фестивалю короткометражних фешн-стрічок *IV Fashion Film Festival Kyiv*, організованого компанією *FILM.UA Group* та *Ukrainian Fashion Week* за підтримки Державного агентства України з питань кіно. Гран-прі фестивалю у номінації «Best Fashion Film» здобула стрічка «Sting Like a Bee» Леона Балдуззі (Італія). Міжнародну премію у номінації «Best Fashion Story» отримав фільм «The Pulse of the Spirit» Ейке Беттінга (Німеччина), а міжнародну премію у номінації «Best Production» – робота «The GG Marmont Book Club» Талеса Банзая та Каміли Корнельсен (Бразилія).

За кордоном

10–16 вересня «Український модний альянс» з успіхом презентував чотири українські модні бренди – *91 Lab*, *Elena Reva*, *Foberini* та *Kachorovska* – в ексклюзивному шоу-румі під час Тижня моди у Нью-Йорку (США). Українські бренди отримали високу оцінку за якість, стиль, кольори та глобальну конкурентоспроможність. За час роботи шоуруму встановлено понад 200 контактів з баєрами та ритейлерами зі США та Канади. Захід також отримав значне висвітлення у ЗМІ. Альянс створено з ініціативи українського модного бренду *91 Lab* у співпраці з платформою *UYAVA Fashion Collaboration Platform* за підтримки програми Агентства США з міжнародного розвитку «Конкурентоспроможна економіка України» (*USAID KEY*) та Офісу з розвитку креативних індустрій при Міністерстві культури та інформаційної політики України.

16–19 вересня глинянські килими були представлені на Фестивалі дизайну в Лодзі (Польща). Роботи створені за проектами польських мистців Йозефа Чайковського і Софії Стриенської, які у 1925 році експонувалися на Міжнародній виставці архітектури, декоративного мистецтва та промислового дизайну в Парижі. У довоєнний час килими з провінційного містечка Глиняни, що на Львівщині, були доволі популярними в Європі. Ескізи для них створювали модерні українські художники, зокрема учні школи О. Новаківського. Нині ж група митців намагається відновити і зберегти традицію ткацтва в Глинянах.

Дні культури

В Україні

Україна долучилася до відзначення Днів європейської спадщини – загальноєвропейської ініціативи, яку в 1991 році офіційно започаткувала Рада Європи. Цьогоріч марафон присвячено темі інклюзивної та різноманітної спадщини й покликано заохотити широку громадську участь у культурі, сприяти та відзначати різноманітність і підкреслити, що взаємодія з людьми та спільнота-

ми різного культурного походження може збагатити наше життя. Різноманітні культурно-освітні заходи до Днів європейської спадщини запропонували Київ, Львів, Чернігів, Вінниця, Полтава, Харків та інші міста нашої країни.

За кордоном

23–30 вересня всьоме проведено Дні України в Кошице – міжнародний транскордонний проєкт, спрямований на підтримку розвитку співробітництва між Україною та Словацькою Республікою. У програмі події – презентація міст і транскордонних проєктів з Україною; представлення української та словацької культур, а також самобутніх традицій русинів-українців у Словаччині; відкриття виставки робіт українських митців Дезидерія Миллого, Олени Принцевської та Тетяни Діденко тощо. Уперше до форуму долучилися ветерани російсько-української війни. За їхньої участі було організовано фотовиставку про бої в ДАП і показ документального фільму «Життя післявчора».

Закордонне українство

В Україні

1 вересня Предстоятель Православної церкви України митрополит Епіфаній зустрівся у своїй резиденції з президентом ГО «Україна–2050», головою Постійної міжнародної місії медіамоніторингу щодо дезінформації відносно України та української діаспори Євгеном Чолієм (Канада). Сторони обговорили актуальну релігійну та суспільно-політичну ситуацію в нашій державі та низку питань, що становлять спільний інтерес. Зокрема йшлося про втілення міжнародних заходів, які сприятимуть становленню ПЦУ.

До 150-річчя від народження Лесі Українки 25 вересня у Києві, в Музеї видатних діячів української культури, а 23 вересня в Дніпрі, у рамках Міжнародного музично-театрального фестивалю «Перехрестя епох», відбулися творчі зустрічі з двоюрідною онукою Лесі Українки – Аріадною Бартаї, яка мешкає в Будапешті. У заходах також взяла участь голова Товариства української культури в Угорщині Ярослава Хортяні.

Своєю чергою 9 вересня у Волинському краєзнавчому музеї відбулася презентація виданого Українською вільною академією наук у США в 2017–2021 роках двотомника «Спогади про Лесю Українку». Видання представила авторка проєкту, дослідниця життя і творчості родини Косачів Т. Скрипка (Україна – США).

Представники української діаспори з Італії, Швеції, Данії, Німеччини, Польщі, Грузії та Туреччини стали запрошеними гостями Міжнародного молодіжного форуму «Коло українського багаття», який відбувся 25 вересня у стінах Житомирського обласного краєзнавчого музею. Захід спрямований на поглиблення співпраці із закордонним українством у сфері національно-патріотичного виховання.

За кордоном

9 вересня в межах візиту до Будапешта Глава Української греко-католицької церкви Блаженніший Святослав зустрівся з віцепрем'єр-міністром Угорщини Жолтом Шем'єном. Під час зустрічі досягнуто домовленості щодо виділення угорським урядом землі для української громади Будапешта на будівництво храму, школи та дитячого садка. Також 9 вересня Блаженніший Святослав (Шевчук) презентував у Державній бібліотеці іноземної літератури в Будапешті свою книгу «Апокриф»/«Чотири розмови про Лесю Українку», написану у співавторстві з О. Забужко. Організатор події – Товариство української культури в Угорщині.

11 вересня Союз українців у Великій Британії, який є найстарішою українською громадською установою у Сполученому Королівстві з центром у Лондоні, відзначив своє 75-ліття. Організацію засновано 19 січня 1946 року, однак через епідемію коронавірусу святкування перенесли на осінь.

26 вересня відбулася I Міжнародна конференція «Збереження української мови та культури в діаспорі», організаторами якої виступили Український культурно-освітній центр у Норвегії та Спілка українських освітян діаспори за сприяння Посольства України в Королівстві Норвегія. У заході взяли участь представники українських освітніх та культурних інституцій з Канади, Великої Британії, Німеччини, Фінляндії та України. Серед спікерів конференції – Уповноважений із захисту державної мови Т. Кремінь і голова Світової координаційної виховно-освітньої ради при Світовому Конгресі Українців Роксолана Рахлецька.

З 16 по 19 вересня у Салоу і Барселоні за підтримки місцевої влади та Генерального консульства України в Барселоні (Іспанія) відбувся VII Міжнародний фестиваль української культури «Ucrania Fest». Фестиваль об'єднав українських виконавців і творчі колективи з різних країн світу та з самої України.

19 вересня на теренах Українського православного Собору Св. Андрія в місті Сілвер Спрін (штат Мериленд) відбувся XVIII Український Вашингтонський фестиваль, який збирає українців задля збереження і поширення національних традицій, культури та цінностей в Америці. Захід, зокрема, відвідала Надзвичайний і Повноважний Посол України у США О. Маркарова. Своєю чергою Український американський дім провів 25 вересня традиційний Український ярмарок у Сакраменто – одну з найбільших у США подій української культури. Тимчасом у Віпені (штат Нью-Джерсі) пройшов XII Український фестиваль, який зібрав понад 2500 українців. У програмі – концерт, ярмарок, майстер-класи та різноманітні мистецькі презентації.

Альбертська рада українського мистецтва та Український центр засобів і розвитку при Університеті ім. Грента Мак-Юена (Канада) організували 12 вересня в Едмонтоні шоу із символічною назвою «Переплетені долі», присвячене історії та красі українського вишитого вбрання від минулого до сьогодення.

Презентація гармонійно поєднала традиційні строї XIX і XX сторіч із різних регіонів України, ретроколекцію 1960–1990-х років та сучасні тренди української вишивки з нової колекції української дизайнерки О. Романової. Гостем заходу став Генеральний консул України в Едмонтоні О. Данилейко.

18 вересня у Відні (Австрія) при греко-католицькій церкві Святої Варвари відкрили український культурно-релігійний центр *Open Space Barbareum*. З нагоди відкриття відбувся концерт, у якому взяли участь провідна солістка Віденської національної опери Зоряна Кушплер, бандуристка Олена Нечай-Носаль, віолончеліст Михайло Бабич та ансамбль «Галичанка». Громадський простір розділять із місцевою українською громадою. Планується щомісяця проводити мистецький вечір – літературні читання, концерти, виставки, презентації тощо.

24 вересня при Українській Асоціації в ПАР розпочав свою роботу жіночий клуб «Берегиня». Його створено з метою вивчення, збереження та передачі давніх українських жіночих традицій та цінностей, а також задля обговорення сучасних жіночих викликів та можливостей їх вирішення.

10–11 вересня в Сату-Маре відбувся X Міжнародний симпозіум «Румунсько-українські відносини. Історія та сучасність», організований місцевою філією Союзу українців Румунії у партнерстві з Повітовою радою Сату-Маре, Сату-Марським повітовим музеєм, Бібліотекою ім. П. Дулфу міста Бая-Маре, Клузьким університетом ім. Б. Бояї, Ужгородським національним університетом, Чернівецьким національним університетом ім. Ю. Федьковича та чернівецьким благодійним фондом «Суспільні ресурси та ініціативи».

17 вересня у Нідерландах міжнародне тріо *SonCe* на чолі з вокалісткою Мар'яною Головченко презентувало свій дебютний альбом «Five Seasons», до якого увійшли українські календарно-обрядові пісні. Запис платівки було здійснено у творчому просторі *'t Mosterdzaadje* у Занпорт-Норді.

Женевський осередок Товариства українців у Швейцарії організував 18 вересня в Цюриху концерт святкової музики Закарпаття від українського гурту *Hudaki Village Band*.

Мистецькі заходи

В Україні

За підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (*USAID*) 3–5 вересня у Херсоні проходив *Фестиваль сучасного мистецтва Dream GogolFest*. Фестивальна програма об'єднала театральні, музичні та освітні заходи. Спеціальною подією форуму став перформанс від В. Троїцького посеред Олешківської пустелі «...30 із 40...», приурочений до Дня Незалежності України.

Музика

В Україні

Скрипалі з Німеччини, Австрії, Нідерландів, Латвії, Литви, Естонії, Румунії та Молдови взяли участь у I Міжнародному фестивалі-конкурсі

ім. Б. Которовича «MAESTRO-Fest», який було присвячено 80-річчю від дня народження видатного українського скрипаля. Захід проведено з 5 вересня по 7 жовтня Культурно-мистецьким благодійним фондом «Київ-Класік» за підтримки Українського культурного фонду в межах XV Міжнародного фестивалю мистецтв «Діалоги культур».

19 вересня в Національній філармонії України у рамках III Міжнародного фестивалю камерної музики «KVINTOFest» відбувся концерт «Чарівність і пристрась» італійського дуету «Duo Terlizzi» (скрипаль Марко Терліцці та піаніст Рафаель Терліцці).

Міжнародний музичний фестиваль Odessa Classics провів 18–19 вересня в Одесі «Осінні сезони», присвячені мистецтву Литви. Хедлайнерами заходу стали Національний симфонічний оркестр Литви, який приїхав уперше за історію незалежної України, та камерний оркестр *New Ideas Chamber Orchestra (NICO)* на чолі з диригентом Гедимінасом Гелготасом. Солістами програми виступили скрипалька Августа Юсіоніте (Литва), віолончеліст і композитор Пітер Грегсон (Велика Британія) та н. а. України, піаніст О. Ботвінов.

Скрипаль Райнер Хонек (Австрія), піаніст Петро Андершевський (Польща – Угорщина) й альтист Костянтин Боярський (Росія – Велика Британія) стали зірковими гостями *VII Міжнародного музичного фестивалю Black Sea Music Fest*, який з 21 вересня по 8 жовтня проходив у Одеській обласній філармонії. Ідейним натхненником та художнім керівником фестивалю є головний диригент Національного одеського філармонійного оркестру, н. а. України Хобарт Ерл (США).

7 вересня саксофоніст Клод Делангль (Франція) представив у Маріуполі концерт «Magix SAX», який став закриттям *IV Міжнародного фестивалю класичної музики Mariupol Classic*. Форум проведено в рамках проєкту культурних ініціатив «Діалог мовою мистецтва» за підтримки Українського культурного фонду.

10–17 вересня у Львівській національній філармонії ім. М. Скорика за участі американського диригента українського походження Теодора Кухара відбувся фестиваль «Томас де Гартман в Україні – забутий майстер». Музика свого часу знаного композитора Томаса Гартмана (1885-1956), який до того ж народився в Україні, вперше прозвучала на його батьківщині. Фестиваль ініційовано міжнародним проєктом *Thomas de Hartmann Project*, що має на меті відновити творчість композитора, а також належне йому місце в класичному репертуарі. Його започаткували у 2006 році американський піаніст Елан Сікрофф і британський гітарист Роберт Фріпп.

Під патронатом ЮНЕСКО й за підтримки Всесвітньої організації охорони здоров'я та Українського культурного фонду 16 вересня в Національній опері України відбулася світова прем'єра міжнародного проєкту «Музична подяка лікарям». До події, яку було проведено в поєднанні онлайн і офлайн форматів, долучилися композитори та виконавці з України, Франції, Туреччини, та Ки-

таю. За ідеєю організаторів концерт поєднав композиції з усіх континентів. Зокрема відбулися три світові прем'єри творів, створених спеціально для проєкту. Це «Шлях надії» П'єра Себо (Франція), «Appreciation» К. Вовчук та «Africa forever» А. Рощенка (Україна). Автор ініціативи – артист ЮНЕСКО в ім'я миру Г. Макаренко.

Віталій Алексейонок (Білорусь) став диригентом концертної постановки «Трістан та Ізольда» Р. Вагнера, яку 15 вересня презентувала Національна опера України спільно з колективом *Kyiv Symphony Orchestra*.

26 вересня за підтримки Міністерства культури і національної спадщини Республіки Польща, Фондації *Qkultura*, Фонду А. Квасневського «Amicus Europae» та Меморіального центру Голокосту «Бабин Яр» в Національній філармонії України відбувся вечір камерної музики «І заграла скрипка», приурочений до 80-річчя трагедії Бабиного Яру. В основу програми покладено музику композиторів єврейського походження. Серед виконавців – піаніст Яцек Біліца, скрипалька Галіна Ярчик, акордеоніст Анджей Влодаж, віолончелістка Дорота Імеловська, співачка Каміла Клімчак (Польща), скрипаль В. Бродський (Україна).

Піаніст Даніель Лебхардт (Угорщина) виступив разом із Академічним симфонічним оркестром Національної філармонії України на відкритті 158-го концертного сезону. Захід підтримало Посольство Угорщини в Україні.

Скрипалька Елізабет Піткерн (США) презентувала 10 вересня в Харкові та 12 вересня у Києві свою програму «Містична червона скрипка Страдіварі». У супроводі Молодіжного академічного симфонічного оркестру «Слобожанський» музикантка зіграла на легендарній скрипці А. Страдіварі, якій торік виповнилося 300 років.

Польський органіст Міхал Шостак долучився до онлайн-проєкту «Орган на молодь», який з 19 вересня по 2 жовтня проводив Львівський органний зал. А французький тенор Поль Гоглер 3 вересня дав майстер-клас у Львівській національній опері.

За кордоном

4–11 вересня у Варшаві відбулися VII Дні української музики, організовані *Фундацією Pro Musica Viva* (Польща) та її керівником, знаним диригентом Романом Реваковичем, який уже багато років будує польсько-українські культурні зв'язки. Проєкт створено з метою популяризації і репрезентації українського музичного мистецтва в Польщі. Цьогоріч фестиваль уперше підтримав Український інститут. Грант на проведення форуму в 2020–2022 роках також виділило місто Варшава. VII Дні української музики склалися з трьох концертів: хорового – за участі ансамблю *A Cappella Leopolis* під диригуванням Л. Капустіної, камерного – за участі варшавського струнного квартету *Royal String Quartet*, та оркестрового – за участі Національного ансамблю солістів «Київська камерата» під диригуванням Романа Реваковича. Лунала музика ук-

раїнських композиторів М. Березовського, М. Дилецького, А. Веделя, Є. Станковича, В. Сильвестрова, О. Ретинського. О. Козаренка та ін.

А 26 вересня соліст Львівської національної опери М. Корнютяк (баритон) узяв участь у завершальному Гала-концерті III Музичного фестивалю ім. Б. Качинського, який проходив у Любліні (Польща).

З 21 по 29 вересня тривали гастролі Одеського національного академічного театру опери та балету у Франції. На чолі з диригентом Гевіном Гринуеєм колектив презентував концертну програму «The World of Hans Zimmer», особисто складену композитором Гансом Циммером. Концерти відбулися у Страсбурзі, Бордо, Ліоні, Діжоні, Тулузі, Нанті, Ліллі та Клермон-Феррані.

Гурти *The Castle* і *FO SHO* презентували Україну на одному із найбільш впливових європейських музичних шоукейсів – *Reeperbahn Festival*, який 22–25 вересня пройшов у Гамбурзі (Німеччина). Участь українських музикантів у заході стала можливою завдяки програмі *EXTRA SOUND*, започаткованої Українським інститутом у 2020 році задля посилення присутності України в міжнародній музичній спільноті. У 2021 році *EXTRA SOUND* відбувається у партнерстві з Програмою ЄС «Дім Європи».

Театр В Україні

До 270-ліття від народження Д. Бортнянського 11 та 12 вересня у Львівській національній опері з блискучим успіхом відбулася прем'єра опер українського класика «Сокіл» та «Алкід». Постановку обох опер здійснила міжнародна команда на чолі з режисером Андреасом Вайріхом, сценографкою і дизайнеркою костюмів Анною Шеттль (Німеччина), хореографом-постановником Марчелло Алджері (Італія) та диригенткою О. Линів (Україна). За режисерським задумом твори поєднано спільними образами, а дію перенесено в наш час. Завдяки онлайн-трансляції прем'єру мали змогу переглянути поціновувачі оперного мистецтва з усього світу. Проект фінансово підтримав Український культурний фонд.

Театри з Португалії, Румунії, Туреччини та Вірменії взяли участь у XXIII Міжнародному театральному фестивалі «Мельпомена Таврії», який 3–11 вересня проходив у Херсоні за підтримки Українського культурного фонду та місцевої влади. При цьому за рішенням Експертної ради закордонні постановки потрапили до списку фаворитів форуму: «Чез Стріндберг: Найсильніший + Парія» за мотивами А. Стріндберга від *Companhia de Teatro de Braga* (Португалія) відзначено як виставу камерної сцени, а Соланж Са за роль пані «Х» у цій постановці здобула нагороду за акторську майстерність; комедію «Жили-були чиновники» за п'єсою К. Ірмака від Муніципального театру Малтепе (Туреччина) відзначено як виставу камерної сцени та за акторський ансамбль; постановку «Вай-Вай» Г. Ізраєляна Театру «Форма» (Вірменія) – як виставу камерної сцени. До складу Експертної ради цьогогоріч, зокрема, увійшли: режисери Руї Ма-

дейра (Португалія) і Каха Гогідзе (Грузія), художній керівник Муніципального театру Малтепе і генеральний секретар Євразійської театральної асоціації Кубілай Ерделікара (Туреччина), театральний критик Дмитро Єрмолович-Дацинський (Білорусь). Спеціальною подією фестивалю стала прем'єра мистецької інсталяції «Голоси Нової Білорусі» драматурга Андрія Курейчика та режисера С. Павлюка на підтримку білоруських активістів.

Творчі колективи театрів «VASILACHE PUPPET THEATER» (Румунія), «ART» (Молдова, онлайн), «Nucleus Vinicius Piedade & CIA» (Бразилія, онлайн) й акторка Нора Бадалян (Вірменія) презентували свої роботи на III Міжнародному фестивалі моновистав «Монологи над Ужем», який 17–23 вересня приймав Ужгород. При цьому вірменська акторка Нора Бадалян стала лауреаткою форуму за виконання ролі Ісмени у виставі «Трохи більше, трохи менше» за п'єсою А. Ніколаї.

5 вересня у Львові в межах VI Міжнародного театрального фестивалю «Кіт Гаватовича» французький митець Олів'є де Сагазан презентував свій перформанс «Трансфігурація».

11 вересня в Київському академічному театрі «Золоті ворота» пройшов прем'єрний показ вистави «ІН·ШІ», втіленої литовською режисеркою Андрою Каваліускайте за її ж п'єсою. Постановку реалізовано завдяки проєкту мобільності «“Золоті ворота” відкриті для світу» за підтримки Українського культурного фонду та Посольства Литовської Республіки в Україні. Також в межах проєкту мобільності та за підтримки Посольства Угорщини в Україні 15–21 вересня в театрі «Золоті ворота» відбувся воркшоп від угорського режисера Мартіна Бороша з будапештського театру «StereoAkt». До майстерні долучилися драматург Габор Тьюрі й акторка Луца Боршош, з якими українська трупа й драматургиня М. Смілянець працювали над створенням замальовки до майбутньої вистави.

24 вересня у Києві розпочав свій перший сезон Білоруський сучасний художній театр за кордоном. Дебютною прем'єрою на Сцені 6 Національного центру Олександра Довженка стала вистава «Колишній син» за романом білоруського письменника і громадського діяча Саші Філіпенка, яку було заборонено в Білорусі. Режисер постановки – Володимир Ушаков.

5 вересня заступник прем'єр-міністра та парламентський стратегічний державний секретар Офісу прем'єр-міністра Угорщини Орбан Балаж завітав до Закарпатського обласного музично-драматичного театру ім. братів Ю.-А. та Є. Шерегіїв (м. Ужгород) на відкриття нового театрального сезону. Цьогоріч сцену театру було відремонтовано коштом Уряду Угорщини в межах програми «Караван культури Закарпаття». На модернізованій сцені презентували музично-танцювальну антологію «Кличе мене дух Закарпаття – по обидва боки гір» у виконанні Угорського народного ансамблю.

Кіно В Україні

З 1 по 5 вересня у Києві тривав *VIII Міжнародний фестиваль актуальної анімації та медіамистецтва LINOLEUM*, головним майданчиком якого став кінотеатр «Жовтень». Цьогорічна тема – «Присутність. Близькість. Дотик» – була присвячена дослідженню світу під час пандемії. Загалом на участь у форумі надійшло 2892 заявки із 75-ти країн. Фестиваль відкрила анімація Деша Шоу «Криптозоопарк» (США). Найкращим міжнародним фільмом цього року стала робота Матильди Парке «Трона Піннаклс» (Франція). А в Конкурсі комерційної анімації перемогла стрічка Сунчани Бркуй «Вежа» (Хорватія). До складу журі Міжнародного конкурсу увійшли: режисер Велько Поповіч (Хорватія), продюсер Фабіан Дрігорст (Німеччина) та режисер, аніматор і сценарист Томек Попакуль (Польща). Тимчасом Конкурс комерційної анімації оцінювали: фільммейкерка та ілюстраторка Дафна Авадіш (Ізраїль), візуальна мисткиня Аліс Сай (Франція) та креативний продюсер Н. Житкевич (Україна). Серед спеціальних програм фестивалю – «O!PLA. Фокус на Польщі 2021», до якої увійшли фільми-переможці *IX Фестивалю анімації O!PLA*; «Естонська анімація: пастельні ігри розуму», яка об'єднала класику попанамації із доробком сучасних митців Естонії, та «Естонська анімація: історії кохання».

Берлінська організація *Media Frontline e.V.* і ГО «Тинк Тенк Юкрейн» за підтримки Федеративного міністерства іноземних справ Німеччини та Держкіно України провели з 26 вересня по 2 жовтня у Харкові в змішаному форматі *V Міжнародний кінофестиваль Kharkiv MeetDocs*. Цьогоріч на участь у форумі надійшло 283 заявки із 17-ти країн. У міжнародній конкурсній програмі змагалися стрічки з Німеччини, Австрії та Данії. Приз Міжнародного конкурсу, тему якого було визначено як «Україна очима світу», здобув фільм Сімона Леренга Вільмонта «Віддалений гавкіт собак» (Данія – Фінляндія – Швеція). Переможця обрали глядачі. А от Національний конкурс оцінювало професійне журі: режисер, продюсер і шоуранер документальних фільмів Нільс Бьокамп (Німеччина); співзасновниця Асоціації документальних фільмів у Європі Бріджит О'ші (Австралія); режисер, засновник та керівник італійського кінофестивалю *Dolomitale Film Festival* Лукас Пітшайдер. Нільс Бьокамп і Бріджит О'ші також долучилися до індустрічної секції фестивалю та провели воркшопи.

Онлайн-кінотеатр *Takflix* у співпраці з фестивалем *London Short Film Festival* і за підтримки Українського культурного фонду та Британської ради в Україні проводить з 14 вересня по 3 листопада онлайн-фестиваль короткометражних фільмів режисерок України та Великої Британії – «7+7». Упродовж форуму щотижня на сайті *7plus7.takflix.com* безкоштовно демонструється по одному фільму від кожної з країн. До підбірки увійшли знакові стрічки різних періодів історії кіно від авангарду до сьогодення. Серед представлених режисерок – М. Дерен, Ї. Григорович, К. Муратова, К. Горностаї, А. Бабенко, Ж. Озірна, Є. Письмак (Україна), Мері Філд, Сара Вуд, Еліс Сібрайт, М'юріель

д'Ансембур, Анетт Кеннерлі, Нгозі Онвур, Рут Лінгфорд (Велика Британія). Програма форуму також включає освітні онлайн-події про жінок на екрані та в кіноіндустрії. Мета фестивалю – збільшити видимість жінок в сучасній кіноіндустрії та популяризувати цінності рівноправ'я, взаємоповаги, інклюзії та різноманіття.

Стрічки із США, Великої Британії, Німеччини, Австрії, Франції, Бельгії, Італії, Уругваю, Китаю та Індії взяли участь у конкурсних програмах VI Канівський міжнародний кінофестиваль ім. Ю. Ілленка, який відбувся 3–4 вересня в Каневі Черкаської області. Гран-прі фестивалю завоював фільм Маркуса Кіма та Біта Гечера «Пангая» (Австрія). Найкращою ігровою кінокартиною визнано роботу Мауро Руссо «NAIK» (Італія). А найкращою анімаційною – стрічку Фелікса та Гюстава Маусів і Шантала Петена «Кращі дні» (Бельгія).

2–5 вересня у селі Урзуф (Маріупольський рай-н Донецької обл.) за підтримки Держкіно України пройшов X Міжнародний кінофестиваль «Кіно і ТИ». У конкурсних програмах фестивалю представлено фільми з 33-х країн: США, Канади, Швейцарії, Аргентини, Бразилії, Колумбії, Філіппін, Австралії, Ірану, Казахстану, Узбекистану, Афганістану, Індії, Китаю та ін. Переможцями міжнародної професійної програми стали такі стрічки: «Хто такий Джеррі Адамс?» (реж. Майкл Дегані, Швейцарія) – в номінації «Ігрове кіно, короткий метр»; «Антарктида» (реж. Живко Костянтинов, Болгарія) – в номінації «Документальне кіно, короткий метр»; «Любителі ремікс» (реж. Рауль Сімао, Австралія) – в номінації «Кліп»; «Вдома» (реж. Лілі Танг, Міффі Ло, Гонконг, КНР) – в номінації «Анімаційний фільм».

11–18 вересня в Болграді Одеської області в поєднанні офлайн та онлайн форматів відбувся II Міжнародний кінофестиваль етнографічного та антропологічного документального кіно «ОКО», завдяки якому глядачі мали змогу побачити і відчувати повсякденне життя малих та великих народів, спільнот, мешканців сіл, маленьких і великих міст. Подію реалізовано за підтримки Держкіно України. До фестивальної програми увійшло 60 стрічок із 42-х країн. У міжнародній повнометражній програмі переміг фільм «Лабіринт Йоеме» (реж. Сержі Педро Рос, Мексика). У цій же номінації дипломом «За силу духу й прагнення свободи» відзначено стрічку «Село опирається» (реж. Девід Берт Джоріс Дерт, Бельгія). У міжнародній короткометражній програмі переможцем стала кінокартина «Архо-Афарська торгівля сіллю на північному сході Ефіопії» (реж. Тілл Якоб Фредерік Троєр, Німеччина). А диплом «За особливий погляд у цивілізаційному діалозі культур» цієї номінації отримав фільм «Електронні листи моїй молодшій сестрі» (реж. Соломон Меконен, Ефіопія). До складу фестивального журі увійшли українські режисери, кінокритики та етнографи, а також режисер Василь Барков (Болгарія).

17–19 вересня пройшов *Запорізький кінофестиваль ZIFF*, на який було подано 3100 заявок зі 108 країн. Із закордонних стрічок на форумі відзначено: «Міжкосмос» (реж. Альваро Парія Альварес, Німеччина) як найкращий міжна-

родний ігровий фільм; «Світло. Природний шлях» (реж. Естефанія Родригез, Велика Британія) – найкращий міжнародний документальний фільм; «Дорогий ліс» (реж. Клер Ейхераменді, Саймон Дюкло і Полін Грегуар, Франція) – найкращий міжнародний анімаційний фільм.

9 вересня в український прокат вийшла документально-анімаційна стрічка Д. Страшного та У. Осовської «Казка про Коника», створена за підтримки Українського культурного фонду, Українського інституту та Естонського кіноінституту. Картина розповідає про Анатолія Лютюка – одного з найвідоміших українців Естонії, дисидента, монаха в миру та художника і його волонтерську місію на Донбасі.

Цього місяця в нашій країні проходили зйомки одразу двох фільмів спільного виробництва України та Польщі. 11–12 вересня в Ходорові Львівської області режисер Владислав Робський знімав документальний фільм «Культурний код Кшиштофа Зануссі» за безпосередньої участі польського майстра. Проєкт підтримав Український культурний фонд. Тимчасом в українських Карпатах завершилися зйомки українсько-польської сімейної драми Анни Маліжевської «Заморожене добро». Проєкт фільму став одним із переможців 14-го пітчінгу Держкіно України. Вихід у прокат заплановано на 2022 рік.

За кордоном

Україна взяла участь у LXXVIII Венеційському міжнародному кінофестивалі (1–11 вересня, Італія). Уперше за 30 років незалежності нашої країни на форумі було представлено одразу три українські стрічки. За головну нагороду фестивалю – «Золотого лева» – в основному конкурсі змагалася військова драма В. Васяновича «Відблиск». Саме на майданчику найдавнішого світового кінофоруму відбулася міжнародна прем'єра стрічки. Схвальні рецензії про неї опублікували нішеві закордонні видання *Cineuropa*, *Variety*, *Deadline*, *ScreenDaily* тощо. У секції «Горизонти» перемогу за найкращий сценарій отримала кінокартина Петера Керекеша «Цензорка» (автори сценарію – Іван Остроховський та Петер Керекеш, Словаччина – Чехія – Україна), що розповідає про українських жінок, які народжують у в'язниці. Також у секції «Горизонти» відбувся прем'єрний показ кримінальної драми «Носоріг» О. Сенцова. Картина стала фільмом-закриттям секції. У позаконкурсній програмі форуму пройшла ще одна світова прем'єра пов'язаної з Україною стрічки – документальної роботи французького режисера Лу Бюро «Trenches» («Траншеї»). Зі зйомками режисеру, які проходили вздовж лінії розмежування на Донбасі, допомагав український продюсер і ветеран Д. Дубас. А кінопроєкт «Памфір» Д. Сухолитко-Собчука взяв участь у кіноринку *Venice Production Bridge*, який було проведено 2–5 вересня в межах Венеційського кінофестивалю.

Українське кіно було представлено й на інших закордонних кінофорумах. Зокрема спортивна драма С. Чеботаренка «Пульс» перемогла у номінаціях «Найкращий фільм» та «Найкраща акторка» (виконавиця головної ролі

Н. Бабенко) на міжнародному кінофестивалі *Richmond International Film Festival* (7–12 вересня, США). Створена за підтримки Держкіно України документалка А. Горлової «Цей дощ ніколи не скінчиться» (Україна – Латвія – Німеччина – Катар) стала найкращим повнометражним фільмом Міжнародного конкурсу *Beldocs – International Documentary Film Festival* (9–16 вересня, Сербія). У індустрійній секції цього фестивалю відзначено ще дві українські картини: «Фрагменти льоду» М. Стоянової отримала нагороду *Beldocs Industry Award* як найкращий проєкт пітчінгу, а робота Ж. Максименко-Довгич «Мир для Ніни» – нагороду Європейської асоціації документального кіно (*Documentary Association of Europe*). С. Філімонова визнано найкращим актором за виконання головної ролі у фільмі О. Сенцова «Носоріг» на XV Міжнародному фестивалі артхаузного кіно в Батумі (13–24 вересня, Грузія). Дебютний короткометражний фільм К. Царик увійшов до короткого списку претендентів на премію Міжнародного кінофестивалю *ARFF Amsterdam* (Нідерланди) в номінації «Найкраща режисерська робота». Короткометражна стрічка О. Стеколенка «Поміж тіней» потрапила до короткого списку фестивалю *Short of the Year* (осінній випуск, Іспанія). А 4-серійну драму «Мама» виробництва «Основа Фільм Продакшн» і телеканалу СТБ продемонстрували на міжнародному фестивалі *Serial Killer* у Брно (21–26 вересня, Чехія).

XI Пекінський міжнародний кінофестиваль провів 22–30 вересня у столиці Китаю Дні українського кіно. Захід відбувся за сприяння Посольства України в КНР і за підтримки Національної кіностудії художніх фільмів ім. О. Довженка та Довженко-Центру. До програмної добірки увійшли визнані шедеври українського поетичного кіно: «Тіні забутих предків» С. Параджанова, «Камінний хрест» Л. Осики, «Вечір на Івана Купала» Ю. Ілленка та Л. Колесник, «Білий птах з чорною ознакою» Ю. Ілленка. На відкритті XI Пекінського міжнародного кінофестивалю, присвяченого 100-річчю компартії Китаю, онлайн виступила перша леді України О. Зеленська.

Візуальні мистецтва

В Україні

На LIX Венеціанській бієнале сучасного мистецтва, що пройде з 23 квітня по 27 листопада 2022 року в Італії, Україну представить галерея *The Naked Room* з мистецьким проєктом «Фонтан виснаження. Висока вода». Художник проєкту – П. Маков. До кураторської групи увійшли Л. Герман, М. Ланько і Б. Філоненко. Міністерство культури та інформаційної політики України як Комісар національного павільйону координує представлення нашої країни на Бієнале у 2022 році.

Центр сучасного мистецтва *PinchukArtCentre* оголосив імена 21-го номінанта *VI Премії Future Generation Art Prize*. До короткого списку увійшли художники та мистецькі групи із 17-ти країн: США, Великої Британії, Франції, Німеччини, Норвегії, Швеції, Португалії, Іспанії, Болівії, Гваделупи, Польщі,

Південної Кореї, Сингапуру, Китаю, Афганістану, ПАР та Ефіопії. Виставку робіт номінантів відкрито 25 вересня. *Future Generation Art Prize* – це міжнародна премія в галузі сучасного мистецтва, метою якої є відкриття нових імен в світі мистецтва та надання довгострокової підтримки майбутньому поколінню художників.

З 28 вересня по 12 жовтня на території Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря в Києві діяла виставка «Сучасна ікона – Єжи Новосельський (1923–2011)», на якій було представлено роботи знаного польського іконописця, який до того ж походив із лемківської сім'ї. Захід приурочено до 10-х роковин смерті художника. Фотографії створених Єжи Новосельським ікон і церков доповнили тексти польської мистецтвознавиці Христини Черні. Виставку організували Польський Інститут у Києві, варшавський Центр сучасного мистецтва «Замок Уяздовський» і Фонд «Елеос-Україна» за підтримки Національного музею Революції Гідності. У жовтні – грудні виставку планують показати також у Чернігові, Полтаві, Харкові та Ужгороді.

10 вересня у Музеї історії міста Києва відбулася презентація колективної виставки сучасного мистецтва, абстракції і сайарсизму «Сайарсизм & сайарсизми». До експозиції увійшли роботи учасників I Міжнародного конкурсу «Кращий художник в області сучасного мистецтва, абстракції і сайарсизму». Загалом представлено твори 60-ти митців з 14-ти країн. Кульмінацією заходу стала церемонія нагородження переможців конкурсу. Серед закордонних лауреатів – Ульріке Боленц, представниця Художньої академії Кассела (Бельгія), яка стала Абсолютним переможцем конкурсу в номінації «Сайарсизм»; Олів'є де Кайрон (Франція); Мехмет Бабат (Туреччина); Чи Шаотін (Китай). Спеціально на відкриття виставки завітала президентка Фонду Казимира Малевича, кураторка мистецьких проєктів, двоюрідна онука К. Малевича – Івона Малевич (Німеччина). Гостю було відзначено Премією Валерія Гегамяна, яку вручають за досягнення у сфері візуального мистецтва. Подію організувала ГО «Кращий художник» з ініціативи н. х. України В. Козюка.

3 вересня у Львові було оголошено переможців IV Премії професора Андрія Бокотея для молодих художників-склярів, фундатором якої є Галерея «Грінвейв» (м. Усі, КНР). Цьогоріч конкурс підтримав Український культурний фонд. Партнери проєкту: Музей скла у Львові, Національна академія мистецтв України (НАМУ), Львівська національна академія мистецтв (ЛНАМ), галерея ЛНАМ, Музей мистецтва Центрально-Східної Європи «Greenwawe» (м. Усі, КНР). Загалом на премію претендували 19 молодих склярів. Цьогорічними переможцями стали: Н. Парщик з роботою «Безголосся» – I місце; Ю. Галишин «Приховані наміри» – II місце; Б. Ломоносов, «Сіль» – III місце. Роботи всіх лауреатів увійдуть до колекції Чженцзянського музею скла у Нінбо (Китай). Конкурс оцінювали: засновник Премії, власник Галереї мистецтв «Грінвейв» – Ю Яомінь (Китай); знаний художник-скляр Ремігіюс Крюкас (Литва); народний художник України, професор А. Бокотей; президент НАМУ А. Чебикін; перший

віцепрезидент НАМУ М. Яковлев; професорка ЛНАМ Р. Патик; доцент кафедри художнього скла ЛНАМ О. Звір; завідувач цієї ж кафедри М. Бокотей; художниця О. Турецька (Україна).

Громадська організація *Pro Arte Munkács* за підтримки Міністерства зовнішньої економіки і закордонних справ Угорщини, Генерального консульства Угорщини в м. Берегове, Товариства угорської культури Закарпаття та організації *International Sculpture Symposium Alliance* провела 5–19 вересня на Свалявщині IX Міжнародний симпозіум скульпторів. Учасниками заходу стали: Олександр Ефтімовський (Північна Македонія), Таня Премінгер (Ізраїль), Мерт Каан Бурназ (Туреччина), Саїд Ахмаді (Іран), Йорг Ван Дейле (Бельгія), Кирил Кроголев (Білорусь) та О. Путрашик (Україна). Створені під час симпозіуму скульптури подарували громадам Закарпаття.

Генеральне Консульство Республіки Польща у Луцьку організувало Міжнародну виставку-конкурс плаката «Паралельні біографії: Габрієла Запольська – Леся Українка», присвячену 100-річчю по смерті польської письменниці й акторки Габрієли Запольської та 150-річчю від народження Лесі Українки. Обидві мисткині народилися та провели дитячі роки на Волині. 21 вересня у селі Прилуцьке, поряд із руїнами замку Запольських, відбулася конкурсна частина заходу. А 22 вересня у Художній галереї Луцька відкрито виставку плакатів. До конкурсу долучилися студенти Академії образотворчих мистецтв міста Катовіце (Польща). Увійшли вони і до числа переможців: Марія Яжина посіла перше місце, Кароліна Домбровська – друге, а Марта Янус і Наталія Ячник отримали відзнаки.

Художники Хав'єр Ескала (Іспанія), Олексій Кузьміч і Олексій Луньов (Білорусь) взяли участь у *Міжнародному симпозіумі сучасного мистецтва BIRUCHIY 2021*, який 4–18 вересня проходив у Приморську Запорізької області. Підсумком резиденції стала виставка сучасного мистецтва «Час, що не втрачено», яка 17–18 вересня діяла у Приморську, а з 22 вересня по 12 жовтня – в Запоріжжі.

За кордоном

Виставковий проєкт «Eyes on Ukraine» став фокусом *VI Міжнародного фестивалю візуального дизайну Graphic Days Torino*, який 16–26 вересня відбувся в Турині (Італія). Проєкт презентував міжнародній спільноті прихований потенціал візуальних комунікацій та графіки України – сучасної креативної сфери з багатим історичним бекграундом. Він включав виставки, майстер-класи, презентації, дискусії та лекції. Експозиції охопили кілька напрямів візуального дизайну: зіни – роботи студентів НАОМА, присвячені локальним історіям та подорожам Україною; кураторський проєкт *#YellowBlue* клубу *Pictoric* – ілюстративні постери про незвичну, не туристичну Україну; виставку плакатів про Г. Нарбута видавництва «Родовід»; найкращі книжки від Книжкового Арсеналу; 18 українських дитячих книжкових проєктів-переможців українських та

міжнародних конкурсів останніх 5-ти років; витяги з журналу «Telegraf» про українську ілюстрацію та дизайн. Проєкт реалізовано Українським інститутом у межах довгострокової програми з підтримки виставкових проєктів за кордоном *Visualise* у співпраці з *Association for social promotion Print Club Torino* (Італія) і під патронатом Посольства України в Італійській Республіці та Генерального консульства України в Мілані.

А 3–26 вересня в містечку Кастільйоне-Олона під Варезе проходила виставка робіт українського художника І. Турецького, одного з представників сучасного кубізму, – «З італійського щоденника». Цей захід також відбувся під патронатом Посольства України в Італії та Генерального консульства України в Мілані, до яких долучилася мерія Кастільйоне-Олони.

Український художник-сюрреаліст О. Шупляк став запрошеним гостем фестивалю сучасного мистецтва «Дні світла» (*Les jours de lumière*), який тривав з 24 по 26 вересня в Сен-Сатюрнені (Франція). Твори митця експонувалися в рамках теми «Обличчя та пейзажі».

З 13 серпня по 30 вересня у Центрі сучасного мистецтва *Laznia* в Гданську (Польща) відбувся міжнародний проєкт «Дерева пам'яті: з коріння до гілля», присвячений трагедії Бабиного Яру та спрямований на пошук актуальних практик роботи з травматичним минулим засобами мистецтва. Ініціатива поєднала виставку напряму *Art&Science* та дискусійну програму. Проєкт втілено в межах довгострокової програми з підтримки виставкових проєктів за кордоном *Visualise* від Українського інституту. Організатор – платформа культури пам'яті «Минуле/Майбутнє/Мистецтво» на чолі з кураторками К. Семенюк та О. Довгополовою.

25 вересня харківський фотограф І. Чекачов здобув Гран-прі фестивалю *Bialystok Interphoto Festival* (Польща), що популяризує актуальні тенденції сучасної польської та закордонної фотографії з акцентом на мистецькі явища в Центральній та Східній Європі. Митець отримав 15 тис. злотих та запрошення на індивідуальну виставку в межах наступного фестивалю, який відбудеться у 2023 році.

16–30 вересня у місті Брно на Моравській площі діяла виставка «Формування медіа. Харківська школа фотографії», завдяки якій можна було ознайомитися з представниками експериментального мистецького руху, що виник наприкінці 1960-х – початку 1970-х рр. у Харкові. Проєкт було реалізовано у межах Харківського року в Брно та програми *#UkraineEverywhere*, започаткованої торік Українським інститутом. Участь у відкритті виставки взяли Надзвичайний та Повноважний Посол України в Чеській Республіці Є. Перебийніс, заступник мерії міста Брно в галузі культури Марек Фішер, Консул України в Брно А. Прошко, керівник проєкту й представник Харківської школи фотографії І. Манко, кураторки проєкту Ельза Рауєрова (Чехія) та О. Осадча (Україна), а також колишня директорка Чеського центру в Києві Луція Ржегоржікова.

24 вересня в Гаазі, у приміщенні Посольства України в Нідерландах, відкрилася виставка картин української художниці О. Оттенхейм «Неможливе – можливо». До експозиції увійшли роботи, створені мисткинею в Нідерландах. Виставка триватиме до 4 лютого 2022 року.

Музеї. Охорона культурної спадщини В Україні

Делегація з Республіки Казахстан узяла участь у ІХ Міжнародних Шевченківських читаннях, які відбулися 23 вересня у Каневі в Шевченківському національному заповіднику до 160-річчя з часу повернення митця в Україну. Шевченкознавці з різних країн обговорили кейси створення нової наукової біографії Кобзаря, а також дискутували про концептуальні підходи та стратегії досліджень біографії видатного українця. У межах заходу також було підписано Меморандум про співпрацю між Шевченківським національним заповідником і Мангістауським обласним історико-краєзнавчим музеєм імені Абіша Кекілбаєва (Республіка Казахстан). Крім того, гості з Казахстану подарувати музею Тараса Шевченка речі казахського побуту Кобзаря для експозиції періоду заслання. Вони також облаштували юрту з урахуванням своїх національних традицій: казахські килими, національні чоловічі та жіночі костюми, скриня, дерев'яна підставка для подушки тощо. Своєю чергою працівники українського музею допомогли колегам із Казахстану зібрати речі українського побуту, аби й вони у своєму музеї змогли відтворити витоковий дух Великого Кобзаря.

Колекцію Національного музею Голодомору-геноциду поповнила підшивка з майже семи десятків листів інженера Джері Бермана, який у 30-х роках будував міст у Станиці Луганській і став мимовільним свідком винищення українців. У своїх листах до рідних та друга Меєра Фортеса він описує тотальний голод, який охопив Донбас, розповідає про власний побут та життя людей навколо, про небезпеку бути заарештованим, яка висить над кожним. Листи стали частиною оновленої експозиції Зали пам'яті, яку було відкрито 7 вересня. На відкритті була присутня і фундаторка підбірки, онука друга Бермана – Алісон Маршал (Велика Британія).

Цього місяця Національний музей Голодомору-геноциду відвідала низка гостей з Німеччини. Зокрема 4 вересня експозицію музею оглянув шеф-редактор видання *Loyal* Андре Уцуліс, а 11 вересня – журналіст Ріхард Герцінгер (автор статті «Бундестаг не наважується наблизитися до сталінського голоду», яка торік викликала резонанс у німецькому суспільстві). Такі візити є доволі вагомими в контексті розгляду Бундестагом петиції про визнання Голодомору актом геноциду. А 24 вересня заклад відвідали представники різних політичних і культурних інституцій міста Лейпциг у межах підготовки до проведення платформи «Мрії про братерство. Київ – Лейпциг» у 2022 році. Там українські та німецькі дослідники і художники обговорюватимуть політики пам'яті

під час війни, зокрема топоніміку міст-побратимів, Меморіальний центр Голокосту «Бабин Яр» і Національний музей Голодомору-геноциду.

А 30 вересня за організації Інституту дослідження Голодомору Національного музею Голодомору-геноциду відбулася Міжнародна науково-практична онлайн-конференція «Масовий штучний голод 1921–1923 рр.», у якій взяли участь провідні дослідники зі США, Канади, Польщі та нашої країни. Під час заходу піднято теми передумов, перебігу, наслідків і пам'яті про голодомор 1921–1923 років в Україні.

7 вересня у Національному заповіднику «Софія Київська» відбулася презентація двох факсимільних видань у рамках проєкту видавництва «Горобець» – «Повертаємо в Україну культурну спадщину», покликаною повернути у вигляді факсимільних копій давні українські рукописні книги, створені на теренах Русі-України, які через різні обставини нині знаходяться за кордоном. Це внесений до списку Світової спадщини ЮНЕСКО Молитовник Гертруди XI ст. (Псалтир Егберта, оригінал зберігається у музеї в Чивідале, Італія) і Молитовник князя Володимира XIV ст. (Служебник Теодоровича, оригінал зберігається в Нью-Йоркській публічній бібліотеці, США). Головним донором видань став Український культурний фонд.

7 вересня у Львові було укладено угоду про співпрацю між Львівською національною галереєю мистецтв ім. Б. Возницького та Національним інститутом спадщини (*Narodowy Instytut Dziedzictwa*, Польща). Договір підписали директори установ Т. Возняк і Бартош Складавський.

17 вересня у Вінниці оголосили результати відкритого архітектурного конкурсу з облаштування території музею-садиби М. Коцюбинського – «Коцюбинський вдома». Конкурс проведено за підтримки проєкту «Інтегрований розвиток міст в Україні II», який впроваджується німецькою урядовою компанією *Deutsche Gesellschaft für internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH* за фінансування Урядів Німеччини та Швейцарії. Переможцем архітектурного конкурсу стала команда з Вінниці «Архіклуб» із проєктом «Яблуневий сад Коцюбинського».

Туризм В Україні

4 вересня на березі озера Пісочне Шацької громади Волинської області проведено транскордонний фестиваль «Озерна містерія». А 28 серпня поряд із озером Бяле у гміні Влодава Люблінського воєводства Польщі відбувся фест «Таємниця озера». Обидва фестивалі стали завершальними заходами міжнародного проєкту «Українсько-польське Поозер'я – край легенд: відкрий та насолоджуйся незвіданим», реалізованого за підтримки Європейського Союзу в межах Програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2014–2020. Мета проєкту – популяризація озер прикордоння, формування спільного бренду, створення українсько-польського туристичного маршруту.

15 вересня в Івано-Франківську відбулася презентація проєкту «Карпатський культурний шлях», який реалізує ГО «Асоціація економічного розвитку Івано-Франківщини» спільно із Центром розвитку малого та середнього бізнесу Марамуреського повіту Румунії та Івано-Франківським національним технічним університетом нафти і газу у рамках Програми транскордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2014–2020». Основна мета проєкту полягає у підтримці валоризації культурно-історичної спадщини в Карпатському регіоні шляхом розвитку та просування Карпатського культурного шляху як інтегрованого туристичного продукту культурної спадщини в транскордонних регіонах Румунії та України.

Література

В Україні

15–19 вересня у Львові за підтримки Українського культурного фонду, Львівської міської ради та Львівської облдержадміністрації у змішаному форматі відбувся міжнародний літературний фестиваль *28 BookForum*. Він представив 15 тематичних кластерів і спецпроєктів та понад 160 подій, що розкрили фокусну тему «Гра в дорослішання: як ми зростаємо незалежними». Загалом до цьогорічної програми долучилися 25 іноземних авторів із 21-ї країни. Зокрема почесною гостею форуму стала лауреатка Нобелівської премії з літератури Ольга Токарчук (онлайн, Польща), а спеціальною гостею – Едіт Іва Егер, авторка світового бестселера «Вибір» (онлайн-зустріч відбулася за підтримки Посольства США в Україні). На форум також приїхали письменники Йоанна Ягелло (за підтримки Польського Інституту в Києві, Польща), Нікола Шанта (Сербія), Кароліна Шутті (за підтримки Бюро австрійської кооперації у Львові, Австрія), а онлайн до заходу долучилися Томас Сандоз (Швейцарія), Каролін Ламарш (за підтримки Французького інституту в Україні, Бельгія), поетеса Анна Фрайліх (за підтримки Посольства США в Україні, Польща – США) та ін. Під час відкриття форуму було оголошено переможця Українсько-єврейської літературної премії «Зустріч», заснованої канадською добродійною організацією «Українсько-єврейська зустріч» у співпраці з ГО «Форум видавців». Це книга Йоханана Петровського-Штерна «Анти-імперський вибір: постання українсько-єврейської ідентичності». Премія присуджується щорічно від 2020 р. за найвпливовіший твір художньої й документальної літератури (почергово), що сприяє українсько-єврейському порозумінню. На теренах фестивалю ВГО Українська бібліотечна асоціація та ГО «Форум видавців» провели в онлайн-форматі XII Львівський міжнародний бібліотечний форум, серед партнерів якого – Гете-Інститут в Україні (Німеччина). У партнерстві з Літературною премією Європейського Союзу (*The European Union Prize for Literature*) організовано кластер «Письменницькі інсайти», учасницями якого стали лауреатки Літературної премії Євросоюзу: Герда Бліс (Нідерланди), Ірен Сола (Іспанія), Каллія Пападакі (Греція), Ізабель Вері (Бельгія) та Гаська Шиян (кураторка, Україна). Ще

однією учасницею цього проекту завдяки підтримці *Centre for Creative Arts – University of KwaZulu-Natal* (ПАР) стала південноафриканська поетка та письменниця Сайфоказі Йонас. У межах кластеру відбулась серія онлайн-розмов про дорослішання, особливості цього процесу в різних традиціях і культурах та письменницьку зрілість. Четвертий рік поспіль *BookForum* став майданчиком для знайомств з авторами європейської поетичної платформи *Versopolis*, яка існує за підтримки Програми ЄС «Креативна Європа» й об'єднує 15 фестивалів із 15-ти країн. Цьогорічними учасниками від платформи *Versopolis* стали поети Адам Горовітц (Велика Британія), Рената Айхінгер (Австрія), Йоланда Аврора Бом Рамірес (Швеція) і Агда Баві Пейн (Словаччина). У рамках проєкту відбулися онлайн-розмови з авторами та презентації українських перекладів їхніх збірок. Митці також приєдналися до традиційної фестивальної «Ночі поезії та музики non-stop». За сприяння посольств Аргентини, Мексики та Бразилії в Україні організовано спецпроєкт «Латиноамериканська література», який курувала Анабель Рамірес. Було проведено онлайн-зустрічі із сучасними письменниками Хуаном Пабло Вільялобосом (Мексика) та Араіною Гарвіч (Аргентина); дискусії з перекладачами та видавцями, які займаються літературою Латинської Америки; презентації книг Жуакіна Марії Машаду де Ассіса (Бразилія), Хосе Доносо (Чилі) та Ектора Абада Фасіолінсе (Колумбія) від видавництва «Комп'ас»; а також організовано стенд, який представив літературу регіону в українських перекладах. Завдяки Гете-Інституту в Україні (Німеччина) та Інституту Адама Міцкевича (Польща) відбувся міжнародний проєкт «Бруно Шульц: Республіка Мрії», який включав однойменну мультимедійну інсталяцію Міки Джонсона, присвячену письменнику та його рецепції рідного Дрогобича, а також літературні читання та лекцію. Літературно-перекладацький фестиваль *Traslatorium* разом із Програмою ЄС «Дім Європи» провів онлайн-дискусію про переклад і популяризацію української літератури за кордоном «Як розповісти про себе світу?». Державний центр перекладу Азербайджану зорганізував лекцію «Сучасний українсько-азербайджанський літературний процес і роль у його розвитку Державного центру перекладу Азербайджану». А за участі білоруських авторів відбулися Українсько-білоруські поетичні читання «На березі волі» та дискусія «Україно-білоруські книжкові видання 2021. Як культурна дипломатія допомагає у боротьбі за свободу».

З 22 по 26 вересня з поєднанням офлайн і онлайн форматів проходив VII Одеський міжнародний літературний фестиваль, який було проведено у співпраці з німецьким культурним фондом *Allianz Kulturstiftung* та за фінансової підтримки Українського культурного фонду, Фонду «Пам'ять, відповідальність і майбутнє» (*EVZ*, Німеччина), Швейцарського культурного фонду *Pro Helvetia* та Фонду Яна Михальського (Швейцарія). Подію присвячено 30-річчю незалежності України. Учасниками форуму стали 32 автори із 10-ти країн. Серед них – Йонас Люшер, Крістіан Утц (Швейцарія), Юдіт Германн (онлайн, Німеччина), Форест Гандер (онлайн, США), Софі Оксанен (онлайн, Фінляндія), Ангеліка

Фрейтас (онлайн, Бразилія), Івонн Адг'ямбо Овур (Кенія), Саша Філіпенко, Вольга Гапєєва (онлайн, Білорусь), Людмила Уліцька (Росія). Також у школах міста відбулися читання для дітей, до яких онлайн долучилися ілюстратор дитячих книг Себастьян Мешенмозер, художник коміксів Фердинанд Лутц і графік Мікаель Росса (Німеччина). Цьогоріч літературну програму вдало доповнила драматургія завдяки співпраці з Одеським академічним українським музично-драматичним театром ім. В. Василька. Зокрема штатний драматург цюрихського театру «Шаушпільхауз» Лукас Берфус (Швейцарія), твори якого відзначено Мюльгаймською премією, Премією Георга Бюхнера та Швейцарською книжковою премією, провів майстер-клас для акторів і режисерів за мотивами своєї п'єси «Сексуальні неврози наших батьків». За участі автора у театрі також пройшли перформативні читання цієї п'єси та дводенні репетиції з трупю (виставу планують представити у березні наступного року). Крім того, відбулася прем'єра спектаклю «Виродок» за мотивами п'єси Маріуса фон Маєнбурга (Німеччина) у постановці В. Федотової та показ вистави «Norway. Today» за драмою Ігоря Бауршима (Швейцарія) у режисурі Н. Сиваненко.

3–5 вересня у Дніпрі тривав *IV Міжнародний книжковий фестиваль Book Space*, організований місцевою програмою «Культурна столиця» за підтримки Департаменту гуманітарної політики Дніпровської міської ради та Дніпровської обласної державної адміністрації. Іноземними гостями фестивалю стали засновник міждисциплінарного центру *Culture Commons Quest Office*, соціолог Паскаль Гілен, філософиня Марліс де Мунк (Бельгія), письменник та репортер Вітольд Шабловський (Польща). А онлайн до фестивальных заходів приєдналися письменниця Софі Оксанен (Фінляндія); поети Томас Цалапатіс (Греція) і Сантьяго Віллафанія (Філіппіни); професорка Ратгерського університету Лія Прайс (США); співорганізаторка Міжнародного літературного фестивалю в Стамбулі (*ITEF*) – Нермін Моллаоглу (Туреччина); засновниця театральної організації «Drama Queens» та журналістка Нана Акусуа Генсон (Гана). Програмними партнерами форуму, зокрема, виступили Національне бюро програми ЄС «Креативна Європа» в Україні та Програма ЄС «Дім Європи».

3–5 вересня у Чернівцях за підтримки Українського культурного фонду та за сприяння посольств Німеччини та Швейцарії в нашій країні, Представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні (Німеччина), Швейцарського культурного фонду *Pro Helvetia*, Австрійського культурного форуму в Києві та федеральної землі Карінтія (Австрія) відбувся *XII Міжнародний поетичний фестиваль Meridian Czernowitz*. На офіційному відкритті форуму керівниця відділу культури Посольства Німеччини Катаріна Шаупп-Карманн вручила директорці фестивалю Є. Лопаті орден «За заслуги перед Федеративною Республікою Німеччина» від президента Франка-Вальтера Штайнмаєра (це найвища цивільна відзнака ФРН за високі досягнення перед державою). Фокусна тема цьогорічного фестивалю – «Україна очима світу». У дискусіях щодо сприйняття нашої країни та її культурного сектору за кордоном, зокрема, взяли участь: Крістіан Дімер

(керівник Програми ЄС «Дім Європи»), куратор, автор і режисер Клаус Льозер (Німеччина), перекладачка Клаудія Дате (онлайн, Німеччина) та письменниця і перекладачка Кейт Цуркан (США). А учасниками традиційних поетичних читань фестивалю стали Фархад Шовгі, Крістіан Ленерт (Німеччина), Ноам Партом, Томер Дотан-Дрейфус (Ізраїль), Рудольф Буссманн (Швейцарія), Мая Га-дерлап (онлайн, Австрія).

4–5 вересня в Обласному літературно-меморіальному музеї Юліуша Словацького в м. Кременці (Тернопільська обл.) розпочався XVI Міжнародний літературно-мистецький форум «Діалог двох культур», який об'єднав науковців, письменників і митців з Польщі та України. До заходу, зокрема, долучилися голова Спілки письменників Польщі Малгожата Пекарська, письменник Маріуш Ольбромський і консул Генерального консульства РП в Луцьку Тереза Хрущ. Програма включала наукові конференції, диспути культурологів, музейні виставки. Завершився форум 8–9 вересня у Польщі двома науковими сесіями: «Юліуш Словацький очима сучасників» – у Будинку літератури Варшави та «Ципріан Норвід і його зв'язки з українською школою романтизму» – в Музеї романтизму в Опіногурі.

За кордоном

Українські художниці А. Шостко та О. Штонда стали фіналістками престижної міжнародної премії *World Illustration Awards* від Британської асоціації ілюстраторів.

Завдяки співпраці Українського інституту та Посольства України в Чеській Республіці збірку Т. Прохаська «Jetotak» («БоТакЄ»), яка цього року вийшла чеською у видавництві Павела Мерварта, було представлено одразу на двох знакових подіях у Празі. 22 вересня відбулися читання окремих творів збірки молодим чеським актором Йозефом Трояном у рамках літературного фестивалю «Ніч літератури». А 24 вересня Т. Прохасько особисто презентував книгу на книжковому ярмарку «Світ книги».

У Канаді французькою й англійською мовами вийшло дослідження-путівник «Український книжковий ринок: перспективи та можливості», над яким працював Український інститут книги разом з *Livres Canada Books* за фінансової підтримки Посольства Канади в Україні. Дослідження доступне у вільному доступі на сайті *Livres Canada Books*. Збірник надає закордонним видавцям детальну інформацію про український книжковий ринок. 16 вересня путівник було представлено в Україні на літературному фестивалі *28 BookForum*.

30 вересня у Вашингтоні організація *People of Ukraine Fund* за сприяння благодійного фонду «Ветеранська десятка», Посольства України в США та діаспори провела презентацію книги «War.ru» українського ветерана Ю. Руденка.

Благодійність

За кордоном

28 вересня з ініціативи українського волонтера Р. Прокоп'юка організація *Fórum kultur* провела у Празі (Чехія) благодійний концерт за участі чеських та українських виконавців «Подаймо руку Україні». До ініціативи долучилися співачка Їтка Бого, стендаперка та виконавиця шансонів Естер Кочічкова, гурт *Bohemian Blues Quartet*, оперний співак Слава Корсак, популярні українські виконавці *SOWA* і *RIDNYI*. Отримані з продажу квитків кошти будуть передані на потреби Київського військового госпіталю.

Побратимство

За кордоном

19 вересня у Регенсбурзі (Німеччина), яке є побратимом Одеси, обер-бургомістр міста Гертруда Мальц-Шварцфішер, мер Одеси Г. Труханов і консул Генерального консульства України в Мюнхені Д. Шевченко відкрили туристичний символ Одеси – скульптуру «Якір-серце». Вона знаходиться на набережній Марк-Аурель-Уфер, неподалік від Музею судноплавства.

Конференції

В Україні

28 вересня в межах українсько-британського проєкту про літературу та культурну інтеграцію розрізненого суспільства «Cultura cura. Культура зцілює», який втілюється завдяки програмі «Культура для змін» за підтримки Українського культурного фонду та Британської Ради в Україні, відбулася онлайн-конференція «Українсько-британський діалог про кризу, культуру і зв'язки». Учасниками заходу стали письменники, культурологи, представники літературних організацій, платформ, культурних та креативних індустрій тощо. Модератори – Джонатан Девідсор і Любка Дереш. Під час розмови особливу увагу було приділено британській літературі індустріального Вест-Мідлендс та українській військовій літературі, написаній ветеранами АТО і ООС.

Просвітництво

В Україні

До 1100-річчя пам'яті княгині Людмили, першої чеської християнки та правительки, з 14 вересня до 5 жовтня на території Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря діяла вулична виставка «Княгиня Свята Людмила». Організатори заходу – Посольство Чеської Республіки в Україні та Чеський центр у Києві.

У вересні в рамках проєкту «Репресоване мистецтво. Національна культура очима КДБ/ŠtB: Україна, Чехія, Грузія», який реалізує Центр досліджень визвольного руху спільно з організаціями *Gulag.cz* (Чехія) та *SovLab: Soviet Past Research Laboratory* (Грузія) за підтримки Програми ЄС «Дім Європи», було

представлено онлайн-виставку «Репресоване мистецтво». Це історії 30-ти митців, які перебували у полі зору комуністичних спецслужб. Серед них – Лесь Курбас, Остап Вишня, Олександр Довженко, Михайло Бойчук, Василь Стус, Вацлав Гавел, Мілан Кундера, Роман Сута, Звяд Гамсахурдія та ін.

Національний академічний український драматичний театр ім. М. Заньковецької спільно з ГО «Центр міжнародного театрального інституту у Федеративній Республіці Німеччина», Брехт-Центром Житомирського університету ім. І. Франка та Львівським національним університетом ім. І. Франка започаткували проєкт з актуалізації творчості німецького генія Бертольта Брехта для українського суспільства. У межах ініціативи з 15 по 19 вересня проведено офлайн- та онлайн-лекції брехтознавців з Німеччини та України, показ вистави «Тригрошова опера» Б. Брехта на музику К. Вайля у режисурі М. Голенка та подіумну дискусію про неї.

Національні спільноти

В Україні

До 30-річчя незалежності України та 200-річчя Грецької революції 25 вересня в Маріуполі (Донецька обл.) відбувся XVIII Всеукраїнський фестиваль грецької культури «Мега Йорти» імені Доната Патричі. У програмі – театралізована хода грецьких товариств, виступи художніх колективів, виставки народної творчості, етносадиби із національними подвір'ями (українське, грецьке, козацьке, ромське), майстер-класи тощо. Захід відвідав Надзвичайний та Повноважний Посол Греції в Україні Василіос Борновас.

Матеріал підготувала

Г. М. Іванченко

завідувачка сектору ДЗК відділу НАУІ

Інформцентру з питань культури та мистецтва

Комп'ютерне опрацювання та редагування ***І. Г. Піленко***

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,9. Б/т. Зам. 87. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12